

nak és Görögországnak az antanthoz való csatlakozásra. Egy ilyen *volte face* jelenleg csupán mint számba vehető lehetőség van jelen, minthogy a hatalom mostani birtokosai, akik Oroszországot illetően veszélyeztetik a jövőt, nem fognak könnyen engedni szorításukból. De legalább tanácsos lenne az antanthatalmaknak hagyni a helyzetet beérni és tartózkodni a felesleges és indokolatlan provokációktól. A „büntető” intézkedéseknek mindenféle katonai jelentőség híján csupán bősztító hatása lenne, mint a kelet-angliai partvidék német bombázásának.

12. dokumentum

Megjegyzések a felmerülő kérdésekről, ha Bulgária hajlandó különbékét kötni (írta: Henry Noel Brailsford)

(MS 951 c.26/4 Balkans Jan. – Mar. 1917)

1. Katonai kérdések

Meg kellene-e próbálnunk hathatós segítséget nyújtani Bulgáriának a központi hatalmak ellen vagy elégedjünk-e meg a nagyon jóindulatú semlegességével?

A Bulgáriát a különbéke megkötésére ösztönző legfőbb indíték a háborús fásultság lesz és az, hogy egyre nehezebben tudja a földműveseit rábírnai a küzdelem folytatására. A tiltakozások valószínűleg nem annak szólnak, hogy a németek oldalán harcoljanak, hanem hogy egyáltalán tovább harcoljanak. Ha ez így van, ugyanilyen erősen ellenezni fogják, hogy a mi oldalunkon harcoljanak, annál is inkább, mert számukra a „mi oldalunk” a gyűlölt szerbek és románok oldalát jelenti. Világos tehát, hogy a különbéke csak akkor lehet vonzó számukra, ha a harcok azonnali végét jelentené. Ha aktív segítséget kérünk tőlük, a tárgyalások valószínűleg sikertelenek lesznek.

A bolgár őszinteség próbája lesz, hogy készek-e megengedni nekünk, hogy a teljes területüket igénybe vegyük a hadműveleteinkhez, különösen a vasútvonalait. Azonnal fel kell adniuk Üszküb, Niš és más kulcsfontosságú pontok birtoklását.

Internálniuk kellene-e az összes németet Bulgáriában? Amennyiben lehetséges, kívánatos lenne, de lehet, hogy veszélyeztetné a Romániában lévő csapataik biztonságát.

2. *A dinasztia kérdése*

Követelnünk kellene-e Ferdinánd lemondását a trónról? Ennek eredményeképpen a trónra Borisz herceg kerülne, akinek orosz és ortodox neveltetése, túl fiatal és tapasztalatlan mivolta megakadályozná, hogy saját maga komoly szerepet játsszon. Azonnal orosz kezekbe kerülne és a bulgáriai oroszbarát (azaz reakciós és klerikális) [csoportokra] kellene támaszkodnia, ami által szembe találná magát a komoly ellenzékkel jelentő sztambulovista csoportokkal⁴⁷ és az összes haladó párttal. Megtörésükhöz orosz segítségért kellene folyamodnia, amivel orosz vazallussá válna. Azok az alapok, melyek a brit politikát korábban vezették, miszerint a független Bulgáriát a közel-keleti orosz hegemonia szükségszerű gátjának tartották, még mindig fennállnak [cogent]. Ha egyrészt Ferdinánd királyt a trónon hagyjuk, nem csupán a frontváltást érjük el állampuccs nélkül, de megnyerjük magunknak ezt az okos, ám gátlástalan férfit politikánk támogatójának. Mondhatják, hogy túl álnok még az átmeneti haszon szempontjából is, azonban az a fejedelem, aki sorjában elárulta minden lehetséges pártfőjét, kénytelen lesz végül azokhoz ragaszkodni, akik megmentették.

Akárhogy is, a királytól való megszabadulás nem biztosít be minket. Soha nem kerülne meg úgy Boriszt, mint ahogy azt Milán tette Sándorral, és sokkal aktívabban áskálódna felelősség nélkül, mintha ráhagynák Bulgária konszolidálásának feladatát.

3. *Területi kérdések*

Esélye sincs annak, hogy rávegyük Bulgáriát a központi birodalmak elhagyására, kivéve, ha biztosítjuk jogos területi követeléseinek kielégítéséről. A központi hatalmak lehet, hogy többet is adnak neki. Ezek a követelések, természetesen:

- a. Macedónia – legalább a „vitatott zóna”, ahogy azt az 1912-es szerződés meghatározza. Ez ténylegesen a minimum, minthogy a vitatott zóna, sőt maga Üszküb akkoriban (sőt talán még mindig) sokkal inkább bolgár volt, mint szerb.

---

⁴⁷ Sztefán Sztambulov (1854–1895) bolgár politikus, miniszterelnök (1887–1894). Itt az ő politikáját követőkre utal a szöveg, aminek egyik sarokpontja az Oroszországtól való lehető legnagyobb függetlenség megőrzése volt mind a belpolitikában, mind a külpolitikában.

- b. A dobrudzsai határ, ahogy 1912-ben létezett – ismét enyhe követelés, mivel a régi határtól északra [élő] népesség inkább bolgár és török, mintsem román.
- c. A tengeri részek kérdését a legjobban úgy lehetne megoldani, hogy Bulgáriának ugyanolyan használati jogot adnának a szabad kikötővé vált Szalonikiben és Kaválában, mint amelyet Szerbia [már] élvez Szalonikiben. Saját kikötővel és rakodó térrel, a vasútvonalak működtetési jogával, [amihez] és egy Szófiát Kaválával összekötő vasútvonal megépítésére vonatkozó koncesszió szükséges a már meglévő Szerresz–Dráma szakasz kihasználásával. Nem elegendő Kaválát átadni Bulgáriának, de nem is szükséges. Ha Bulgária megkapja Monasztirt, jogot kell kapnia Szaloniki használatára. A szabad kikötők jobb megoldásnak bizonyulnak, mint az annexió, mert [előbbi] a balkáni együttműködés kezdetét indítaná meg.

4. A jövőbeli berendezkedés

Az egyetlen biztosíték a balkáni német vagy orosz hegemonia és a megvalósításukért folyó küzdelem ellen a Balkán Föderációban rejlik. Bulgária hozzájárulása ennek létrehozásához a megállapodás egyik feltétele kell, hogy legyen. [A föderációnak] vámuniónak és védelmi szövetségnek kellene lennie. Rendelkezni kell a partnerek közötti közvetítésről és döntőbíráskodásról, azonban a döntőbíró nem lehetne kizárólag a cár, különben az 1913-as fiaskó ismétlődne meg.

Továbbá lépéseket kellene tenni, hogy megszüntessük Szófia ráutaltságát a német pénztökére. A tartozását át kellene vállalnia a szövetségeseknek és bankot kellene alapítani az olasz modell alapján.

5. Garanciák

A jóhiszeműség garanciája lehet:

1. Bulgária részéről vasútvonalai használatának átadása.
2. Részünkről a macedóniai és dobrudzsai ideiglenes bolgár adminisztráció elismerése.

H. N. Brailsford
1917. január 8.